

LO TEATRO CATALÀ

PERIÓDICH SETMANAL INDEPENDENT

ANUNCIS
Y RECLAMS:

A
PREUS CONVENIENLS

DE LITERATURA, ART, NOTICIAS Y ANUNCIS
DESTINAT PRINCIPALMENT Á FOMENTAR LO PROGRÉS
É INTERESSOS DEL TEATRO DE CATALUNYA

Director: **D. Joan Brú Sanelement**

REDACCIÓ
Y ADMINISTRACIÓ:

CARRER ARIBAU
93, 3.er, 1.^a

PREUS PER SUSCRIPCIÓ

En Barcelona. 1'00 pesseta trimestre.
Fora. 1'50 » »

PREU DE CADA NÚMERO

Número corrent. 10 CENTS.
Id. atrassat. 15 »

Sumari.

Nostre grabat:
D. Baldomero Galofre.

Historia del Teatro Català.
Lo teatro català y 'l catalanisme.

La institució coral.

Entreactes: - **L' Art (sonet).**

L' enterro de D. Lleó Fontova.

Revista dramàtica:
ROMEA - Lo teatro per dins.
La peste de Tartaria.

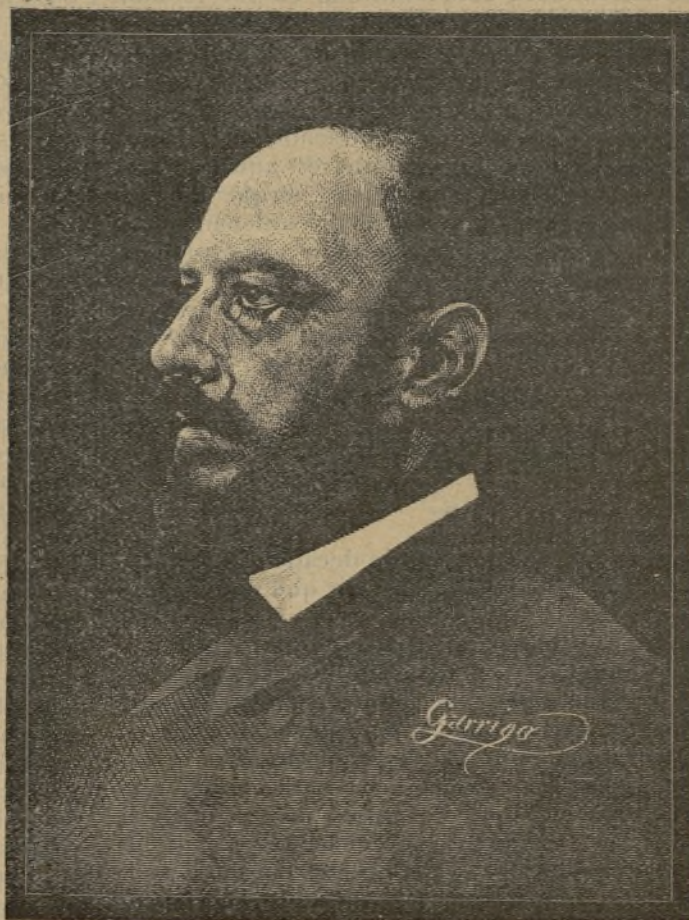
Bibliografia.

Repertori de fora:
Desde Roma (carta segona).

Entreteniments:
La missa del gall (poesia).

Teló d' anuncis.

PINTORS CATALANS

D. Baldomero Galofre.

NOSTRE GRABAT

BALDOMERO GALOFRE.

Sent nostre proposit enaltir á tots aquells de nostres artistes que sobressurten mes en sas respectivas Arts, creyém serà grat á nostres subscriptors fer coneixensa ab lo pintor que abuy está mes en boga en nostra ciutat y qual fama es per tot justament reconeguda, aixis entre profans com entre 'ls de la propia profesió.

No farém d'ell cap llarga biografia perque la jutjem inútil: en B. Galofre es prou conegut perque siga necessaria: á mes, nitampoch sabriam podriam darhi aquell atractiu propi del que ha tingut una vida plena de incidents ó peripecias. Lo nostre paísá no te res á dir, sino que viu per l' Art, que 'l sent, que hi está encarinyat y que treballa sens descans ni interrupció en son cultiu. Fa anys que encausa sos treballs en la realisació d' un plan grandió, que prompte acabarà: allavors sa estensa y maravillosa obra serà admirada en tot lo mon prestant aixis un gran servey á la desconeguda y mal compresa Espanya y adquirint ell universalment un nom envejable.

Lo Galofre es encara jove, ja que está en la plenitud de la vida: aixó fá esperansarnos que veurém d'ell encara moltes novas obras d' aquellas que rebusteixen la gloria de un artista, perque ell pertany á aquells que produexen mentres alenan. Aixis hu creyém y aixis hu desitjem pera mes esplendor de nostra patria.—F. F. G.

HISTORIA

DEL TEATRO CATALÀ

V.

Lo sigle XVIII va serho de decadencia per Catalunya: inútil es, per lo tant, dir que també semblant estat havia d'alcansar á las cosas teatrals. Sustituida la dinastia austríaca per la que representaba Felip V; perdudas las llibertats pátrias; morta, ó per lo menos, decadent en alt grau nostra grandesa; desterrada oficialment de nostra propia terra nostra benevolguda llengua, no eran certament propicias las circunstancias pera contribuir á la prosperitat del teatro. Aixi es que, en lloch de dedicarse á escriurer pera la escena en nostre idioma molts poetas que tal vegada ho haurian fet al considerar que una institució moralisadora podia proporcionarlos gloria y la satisfacció de enaltir ab sos respectius noms lo de la patria, no ho feren y posáren son talent al servey de literaturas estranyas.

En honor de Catalunya, deuen citar-se en la

historia que estem fent, als autors dramátichs catalans Manel Vega, Joseph Rius, Joseph Ribas, Francesch Serra, y al frare Autor de S. Geroni.

Lo primer de dits poetas fou premiat en l' any 1702 en un concurs que va haverhi en nostra capital, haventli fet obtenir lo premi un poema dramátich dedicat á la traslació dels restos del bisbe san Olaguer: es del según la comedia titulada: *La gloria de Iluro*: Joseph Ribas escrigué en 1706 ó 1707 una obra ó, per dirho ab mes propietat, un apropósit, ab lo titol de *La fujida del duch d' Anjón*: debem á Serra las produccions *Lo bon Jesús perdut en lo Temple* y *Lo primer plor del auba*, y á fray Anton de S. Geroni, lo conegut drama sacro *Passió y mort de Nostre Senyor Jesucrist*, qual popularitat es molta encara en nostres días.

Pero, fora d' aquestos, pochs poetas hi ha de qui se n' hagi de fer menció sisquera, perque cap se dedicaba á la tasca de compondre comedias ó dramas que alimentéssin lo teatro regional.

Com hem dit ja, altres dels que sentian aficions per la literatura dramática, preferían dedicar sos estudis á escriurer composicions en llatí, en castellà ó en la armoniosa llengua del Dante.

Si en lloch de fer nosaltres una relació histórica del teatro en Catalunya, nos haguéssim proposat exténdrerns en consideracions críticas referents al mérit ó alts defectes dels fruys intellectuals dels poetas del sigle passat, potsé hauriam de mostrar-nos severs; perque en totas ellas, ó en la major part si volem precisar bé la cuestió, veuriam retratat l' estat de pobresa y del poch adelanto de aquella época, en tot lo que 's relacionaba ab la musa teatral ó la inventiva artística. Lo poble era, en mitj de tal decadencia, qui mostraba possehir per especial instint un grau de cultura, demostrantho verament al assistir á las representacions de *La Passió* que vá lograr molta popularitat per sa candorosa forma y per las escenas realment conmovedoras que l' avaloran y que, presenciadas per auditoris á qui no mancaba pas la llum de la fé cristiana, resultaban encara més patéticas, contrabuhint aixó al éxit que també 's devía en part al mérit literari de alguns de sos millors trossos.

De tot lo que portem manifestat, se 'n despren que lo Teatro Català, no havent tingut apoyu en governs, ni en corporacions oficials del país, y no 'sent, per rahons políticas ó d' altra mena que no hem d' analizar si no volem apartarnos del camí que 'ns proposárem seguir al empendre lo present treball purament de relació, sobre tot en lo que pertoca als sigles passats, lo Teatro Català—dihem—no havia adquirit cap importancia y no deixaba pas días dignes de gloriosa recordansa.

Pero existía; y estaba destinat, no solsament á no desaparéixer, sino á pendre forma mes propia un día ó altre; que no perque allavors estigués esmortuhida ó decaiguda la musa dels poetas de nostra terra, havia de deixar d' arribar temps en que 's cullís lo fruyt de las llevórs que estaban

sembradas ja desde 'l sigle XI, com hem tingut ocasió d' apreciar degudament.

Las causas que havian privat lo desarrollo d' una institució dramática floreixent, desapareguéren á últims del sigle XVIII, y á principis del sigle actual altrás causas li permetéren fer una marcada evolució: gracias á ella 's vejéren pera días ja propers, fets precursors de que podiam prométre'ns épocas de vida esplendent en lo teatro de la pátria catalana.

Desde la famosa guerra de la Independencia queda iniciat lo renaixement general en Catalunya: lo patriotisme 's demostrá d' un modo heróich; ell va despertar l' esperit catalá, y no hi ha cap dupte de que, de totas las provincias espanyolas que havian sigut regnes independents, fôu nostre Principat lo primer en demostrar més ardor y sentiment patri en la empresa de no deixar-se avassallar per lo primer Napoleón.

Lo fibra patriótica va fer remoure ab forsa y calor la sang en las venas de nostres pares, y aixó va venir á ser la base de poguer arribar á la restauració de tots los elements propis de la grandesa que no havia pas abandonat als néts de Vifredo y Fivaller.

Y entre aqueixos elaments cal contarhi la literatura, y aquesta, al renáixer, va enfluir naturalment en lo renaixement del teatro, segons veurem un altre día en nostre pròxim capítol.

(Se continuará.)

LO TEATRO CATALÁ Y 'L CATALANISME

II.

No hi há dupte; las agrupacions en que va dividir-se 'l catalanisme son causa de la primera contrarietat de nostre teatro.

Podrá haver sigut pura mania dels autors alló de que en lo teatro catalá no s' estrenavan mes obras que las de 'n Pitarra; mes com siga lley natural la de que la calumnia déu propagarse y mes especialment en los que professan las doctrinas volterianas, era tan general la opinió de que las obras presentadas al teatro catalá eran obras mortas, que aprofitant la ocasió de dividir-se los catalanistas, varios autors s' ajuntáren pera formar la que ab lo nom d' *Associació d' autors Catalans*, serví sols pera demostrarnos que las produccions catalanas, fora del verdader teatro Catalá no tenian resonancia, y si la tenian, era tant poca com la que obtingué *Lo fill del Rey* y alguna altra.

Mes anem á comptes. Allavors, si be 's va dividir lo teatro catalá, no se separáren los actors del Romea, y 'l teatro catalá no va considerarse dividit, ni ningú s' atreví com ara, á dir que s' havia traslladat á una altra sala de espectacles.

¿Es per cas que aquella famosa associació d' autors catalans, sens poguer tenir com ara la em-

presa de quatre aplaudits y respectables actors, se considerará sens prou forsa moral pera proclamarse en teatro catalá?

¿O es que 'l teatro es pura y esclusivament dels actors, ó aquestos viuen sols en una época?

No deixarem aquestas preguntas sens resposta; mes avans de contestarlas, es precis que nostres llegidors sápigán qu' aquella associació 's va creá pura y exclusivament pera fer mal al teatro catalá, y que 'ls que la creáren han sigut sempre los mes fermes enemichs del catalanisme.

Una vegada dividit lo catalanisme ó, mellor dit, separats los elements avansats y retrógados del catalanisme, essent aquest com havia sigut fins allavors patrimoni exclusiu dels literats, una agrupació d' aquestos, perteneixents en sa majoria al grupo dissident capitaneijat per «La Renaixensa», váren créurer ferir de mort al teatro catalá associantse y creant un altre teatro ahont presentar sas produccions. Mes, com siga qu' allavors no poguéren sustréurer de Romea ni un sol actor, s' acontentáren ab nomenar lo seu teatro, Teatro de Catalunya, y 'l deixáren morir... per forsa.

Avuy es diferent l' assumpto; avuy lo nou teatro catalá conta ab actors del antich teatro y no déu anomenarse teatro de Catalunya, déu dirse *Teatro Catalá*, perque aquest, «una vegada no existéixin aquells respectables actors dignes ja de la mes absoluta jubilació, no tindrà raho d' existir.»

Aixó es lo qu' han suposat, despres de moltas cavilacions, los creadors del nou teatro.

Aixó y tambe alló de que aixis se coneixerán obras que no s' haurian conegut may y que cap falta 'ns féyan.

Si, senyors; aixó son los seus arguments, sens faltarhi may que tot se fá en bé y profit del catalanisme, ja que essent més d' un lo teatro catalá déu suposarse que está en rahó directa del creixement dels catalanistas.

Aquest modo de discórrer es verdaderament encantador.—B. C.

LA INSTITUCIO CORAL

I.

Pensar que Clavé, al donar forma en son cervell á l' idea á qué devía subjectar á las sevas societats corals, no portava cap plan, fins en apuells moments anguniosos en que una eventualitat desgraciada lo arrencá del taller pera deixar-lo en lo caos més espantós si ell hagués sigut un home vulgar, sería una insensatés que solzament cabria en quí no hagués tingut en la vida ocasió de coneixe aquell geni privilegiat, aquell cor generós, aquella voluntat de ferro contra la qual s' embotaban totas las contrarietats, de qualsevol mena que fóssin.

L' etzar, ó lo que siga, portá á Clavé com de la má á reunir com en una apretada garba aquell grupat d' homes entussiasas, que habían format sos

hábits y sas costums al calor de son mestre, de quals glories y joyas participaban, lo mateix que de sas penas y de sos infortunis.

Había de dar un lema á aquells coristas, los pumers de sa institueió, la llevór que había de produhir més tart las legións euterpenses, y cap tan apropósit com lo de *Fraternitat*, que més tart degué cambiarse ab lo de *Euterpe*.

¿Quí sab los pensaments que se agitáren en lo cap de Clavé al dar vida á la seva institueió? ¿Pensaba ferla política? ¿Tal vegada volía darli forma social? Habém de créuer decididament que nó, á jutjar per la seguritat ab que 'ns había afirmat sempre que ell no volía més que coristas.

Mes encara que fos aixís; encara que Clavé no desitjés altra cosa que la formació de coristas; encara que, ab la major abnegació, 's proposés portar ab ells un contingent ferm y consensut per ell mateix al partit polítich que había posat a sa disposició los més elevats y los més difícils cárrechs; eucara que volgués fer abstracció complerta, en quant á las societats corals, de 'ls problemas socials, naixents llavors pera desenrotllarse mes tart, conforme habém vist després de sa mort, no podía, no debía acométrer una reforma en la que anaban compresos tants y tants homes, no més per lo innocent plaher de facilitarlosli medis de fomentar sas aficions musicals. Lo menos que 's pot créuer es que buscaba la manera de distréuer á la joventut trevalladora, de las malas costums y del vici, ocupantla en ensaigs y en festas corals en los moments en que 'l vici y las malas costums podían cridarla á son entorn.

Nossitres que 'ns habíam vist honrats ab la seva bona amistat, habíam tingut repetidas ocasions de véuer lo molt que volía y cóm volía á las sevas societats corals, ó millor, á sos coristas.

Fora de la seva familia, qu' ell estimaba entrañablement, no existía per ell res més digne d'estima que las societats referidas. Dihem mal: fora de sa familia y de sos ideals polítichs, per los quals tenía poch menos que adoració. Y en primer lloch posaba, y á fe que no li mancaba rahó per ferho, á la societat *Euterpe* (primer *Fraternitat*), quals individus, ploran encara avuy la mancansa d'aquell cor noble y sens igual.

No era 'l mestre que 's feya valer entre ells la autoritat que deuen regonéixer sempre los deixebles, ni molt menos lo director que s'imposa sobre sos dirigits. Era lo germá gran carinyós y de un talent superior, que té una paraula de consol per cada infortuni, un consell per cada contrarietat, que sabia sens esforços ni violencia mantenirlos tots aprop seu, sens obrir may llur cor á la mútua gelosía, perque á tots los volía per igual.

Ni una sola vegada, y aixó qu' hem tingut llargas y repetidas ocasions de fer aquesta observació, ni una sola vegada sentírem als coristas de la societat de *Euterpe*, anomenar al malaguanyat músich-poeta catalá com á mestre; sens dubte perque

en vida no hauría tolerat tal tractament, que, quan menos, denota la sumissió del que apren al que ensenya. Com tampoch diuhen may en *Clavé*, com diu tothom al parlar d' ell. Lo miraban, com ja habém dit avuy, com un germá; pero com un germá gran, que no tenia sobre d' ells més domini que una petita diferencia d' edat.

Tots, absolutament tots, parlan d' ell anomenantlo simplement en *Josep*; creyent, y creyent be, que ab aquesta familiaritat queda evidenciát lo carinyo que li tenfan en vida y la bona memoria que d' ell han guardat després de mort.

Apuest sol detall sintetisa lo verdader carácter que en Clavé doná á las societats corals, comensant per la primera que era la seva.

CESAR PINÚ.

ENTREACTES

L' ART

¿Sabeu qué es l' Art? Es lo mantell d' armini que las deformitats y 'l mal gust tapa. És l' eura hermosa qu' en lo mur s' arrapa convertint en bellesa 'l que s' arruini.

Lley de son ésser es que á tots fascini ab sas formas externas, y faz guapa, y cúis satinat, com rica capa ha de donar á tot quant Ell domini.

Lluny d' aprop d' ell lo bain naturalisme que, desdenyantlo, impera avuy en dia, y va á lo repulsiu ab fer cinisme

la servil copia prenent sols per guía un Art volent crear que 's diu realisme. Aixó no es art; aixó es fotografia.

FREDERICH SOLER.

(Del Almanach de *La Campana de Gracia*.)

L' ENTERRO DE D. LLEÓ FONTOVA.

Ab dolor prenem la ploma, perque hem de donar una nova trista.

¡L' eminent actor D. Lleó Fontova ha mort!

Ahí ab motiu de donar sepultura á son cadavre, se li vá tributar una manifestació de dol.

Una compacta multitut, formada per gran número de literats, autors dramátichs, actors y distingits artistas d' aquesta capital, y en la que hi figuraban moltíssimas personas, entusiastas partidaris del teatro catalá, omplia ahir á las 3 de la tarde los tros del carré Nou, desde la Rambla á la casa número 39 de dit carrer, hont viu la familia del notabilisim y popular actor qual enterro debia tenir lloch.

A l' hora indicada, hi amparegué lo clero de

la parroquia de S. Joseph, y després dels cantos de rúbrica, va anar tota la comitiva a la iglesia, dirijintse luego per la rambla al teatre de Novetats y després al cementeri vell.

Al passar per lo teatre Principal, una orquesta va tocar una marxa fúnebre, y l'empresari Sr. Valero va col·locar una corona sobre 'l féretro; y en lo de Novetats, qual fatxada estava endolada com la del Principal, las actrius tiráron sobre 'l atahut una pluja de llorer y flors.

Las glassas eran sostingudas per los Srs Vidal y Valenciano, Guimera, Mir, Soler (Isclé), Oliva, Bosch, Romea y Rigol, en representació dels autors, de la premsa, Empresa de Novetats, actors de Romea, artistas de Novetats, de Eldorado y del Principal, y en nom de las Societats particulars.

Presidían lo dol un nebot del finat, un delegat del Capità general, un sacerdot y 'l senyor Tutau. Detrás del cotxe fúnebre n' hi anaba un altre en lo qual váren posarshi las coronas dedicadas per don Frederich Soler, per *L' Avenç*, *La campana de Gràcia* y *La esquila de la torratxa*, per las empreses y companyias dramàtiques, y altres que no recordem.

Lo séquit era numerosíssim y 'l dol va despedirse en la plassa d' Urquinaona, dirijintse al Cementiri vell acompanyat de molts cotxes que ocupaban las personas que váren rendir aquet darrer tribut al més notable de nostres actors.

La immensa pena que 'ns domina nos permet avuy solament enviar a la desconsolada familia del finat la expressió del gran sentiment de la Redacció tota de LO TEATRO CATALÀ, y a desitjar a aquell lo etern repós.

En lo número del diumenge vinent pagarem lo merescut tribut al gran Fontova qual gloria ni la mateixa Mort pot destruir.

REVISTA DRAMÀTICA

TEATRO ROMEA.—LO TEATRO PER DINS, humorada còmica en dos actes, escrita en vers per D. G. Gratallops.—**LA PESTE DE TARTARIA**, disbarat còmic en tres actes, en prosa, arreglat per D. C. Colomer.

Las personas que van concórrer ahir a la funció del teatre Català de Romea, váren tenir ocasió de riure de gust desde 'l comens fins al fi de la representació, y estém en la creencia de que també pot estar riuent la Empresa per haver presentat dugues produccions que donarán bonas entradas.

Lo teatre per dins y *La peste de Tartaria* son propis pera deixar satisfet a un auditori que desitji presenciar un espectacle teatral de molta broma.

Es *Lo teatre per dins* una humorada en la qual son autor ha sapigut combinar una sèrie de escenas y situacions enterament còmiques, que se succeheixen ab naturalitat, y plenas de xistes de gran efecte per estar

colocats sempre a temps y ser molt propis dels personatges que 'ls pronuncian.

Té un argument senzill, reduhintse tot al casament de la dama jove de una companyia dramàtica, filla d' un primer galan, la qual sosté relacions ab l' autor d' un drama que s' estrena, y te ademés tres pretendents; militar un d' ells, l' altre, galan jove, y lo tercer, fill de la dida de la noya.

Intervenen també en la obra lo segon apunte, un acreeador, l' home de la dida y 'ls empleats que sol haverhi en las taulas d' un teatre; tots los que contribueixen a presentar escenas de creixent animació, que s' augmenta encara ab los comparsas, ó prínceps de mitja pesseta, com molt propiament se 'ls anomena en una de las escenas principals. Enclou dita producció una il·lusió moral que la fa digna del èxit que va obtenir, tant per las qualitats expressadas com la execució que va ser ben compresa y satisfactoria, per més que en determinats moments s' hi va notar alguna inseguretat, disculpable quant hi ha massa moviment escènic, y que estém segurs desapareixerá.

Los tipus dels dos pagesos, la situació de volguer escanyar l' acreeador al galan jove, los crits que se senten del galan quant figura que, representant, pregunta hont es la seva filla que està bromejant entre bastidors ab lo militar que la preten, lo mútis trájich de la dama jove y sa transició còmica al entrar en escena y saludar al seu amant, los prínceps de mitja pesseta, com ja hem dit, y lo tipo del traspunte, donan molt caràcter a aquesta nova producció, qu' estem en la idea de que no es pas d' un principiant.

Váren distingirse en lo desempenyo: lo Sr. Soler per la naturalitat en son paper, lo Sr. Capdevila en lo de segon apuntador, y també lo Sr. Colomer, 'sent ben secundada per la Sra. Clemente, los Srs. Martí, Santolaria, Virgili, Labastida, Fernandez Bals y altres autors. Tots foren cridats junt ab l' autor; pero aquest no 's va presentar porque, segons lo senyor Soler, se trobava en la Puda. Creyem que, més que 'ls banys, lo curará lo saber que sa comedia ha estat ben aplaudida.

Aném a *La peste de Tartaria*.—Es una sátira contra 'ls metjes. Ja 's pot comprendre que l' assumpte es apropiat per un quadro còmic. Hi intervenen nada menos que quatre metjes que son quatre tipus: un d' ells ofereix novetat, puig mentres visita al protagonista, està sempre taral·lejant motius musicals de sarsueles bufas, lo qual dona lloch a una escena còmica que va agradar en evtre.

La consulta no està mal; pero recorda la de una gata molt celebrada anys atrás, y es un xich llarga.

Las escenas dels actes según y ters están totas ellas saturadas de vis còmica, y acreditan en lo Sr. Colomer las envejables condicions que ja ha demostrat en diferents obras y que tan que siga considerat com excelent autor còmic.

La peste de Tartaria, calificada de disbarat per son propi autor, ompla l' objecte de fer riure, y encara que sembli estrany dirho, a nostre entendre, en aquet punt l' obra peca per carta de mes; porque si 'ls xistes son continuats no son tots de prou forsa pera produhir rellén en donats moments, lo qual fa que l' públic n' hi trovi bastants sense color y altres repetits. Encara, donchs, que no n' estés saturada, com ja hem dit, *La peste de Tartaria* no perdria res, si alguns dels restants fossin de efecte sorprendent.

Lo Sr. Colomer va desempenyar bé lo paper principal caracterisantlo á la perfecció, y tots los artistes van representar ab bon zel los que 'ls estabam confiats, lo-grant contribuir al éxit de la comedia.—P.

BIBLIOGRAFÍA.

APELES MESTRES.—LA GARBA, ilustració de son autor ab un prólech de D. J. Roca y Roca. Planas 210. Estampa de Espasa y C.^a, 16×22 c.m.—Preu 6 pes-setas.

De bon grat prenem avuy la ploma. Las lletras catalanas están de festa. A fi d' any, com pera tancar la porta al moviment literari de 1890, s' ha dat á la estampa una obra nova y son autor resulta ser D. Apeles Mestres, que en ben poch temps ha enriquit lo caudal de poesia catalana, ab sos preciosos *Idilis*, sas típicas *Baladas*, y son sentit y celebrat poema *Margaridó*.

Sentada ab fonaments tant sólits la reputació literaria del autor, dit está que los ayudadors de las Bellas Llettras celebran ab fruició lo sol anunci de la surtida d' un nou llibre d' en Apeles Mestres *La Garba* es lo titol de sa darrera obra y d' ella anèm á parlar als nostres llegidors, sentint no puguér ferho ab més deteniment per rahó del curt espay de que podém disposar, donada la índole de nostre setmanari. Precedeix al llibre un ben pensat prólech de D. J. Roca y Roca, analisant en general lo género de literatur á cual mostra predilecció l' autor, y analiza també lleugerament *La Garba*.

Es aquesta una artistico y flayrosa toya á la que han pagat tribut las flors més várias; ó millor dit, totas las manifestacions de la mare naturalesa s' hi veuhen en *La Garba* ocupant son puesto cabal y just. Lo llibre está dividit en dos parts que duhen respectivament los noms de *Rosellas* y de *Espigas*. En la lectura de *Rosellas*, se ven al poeta enamorat de la naturalesa tota. Las florestas ab sas mil flors y herbatge, los boscos ab sos rourers y alsinas, sos píos y sas ramors, lo suau ventijól y fortas ventadas, la gota de rosada, las boiras humitosas, la inmensitat del mar ab onas encrespadas batent damunt las solitarias de la costa, la onada suau que confor sas besadas ab la sorrenta platja.... tot pren vida, color, acció, relleu imponderable tocat per la ploma encisadora d' en Mestres. ¡Cuanta delicadesa en la concepció de assumptos! ¡Quina má de mestre s' endevina en son laboreig! Cuants rius de verdadera poesia desde lo concebir al nodrir, desde la elecció d' assumpto á sa perfecta presentació en lo llibre!

Era, en veritat, una nota que faltaba en la poesia catalana la que éll dóna. Gracias al autor de *Cants intimos* y de *La Garba*, aquest buit queda complert. Prou n' ha escumat de vori la musa catalana! Y además, que pot en las obras d' en Apeles Mestres demostrarse que lo catalá es un idioma tant dóls y flexible com lo italiá y lo castellá.—L' arpa de nostra poesia fa vibrar tots los séus tóus donant notas tant frescas, jóvials y dólsas, que que lo literat estranger al estudiar obras com *La Garba*, casi duptará de sían un mateix lo llenguatge de Ferrer y Codina y Guimera y lo tant variament manei-jat per Apeles Mestres.

En cada una de las composicions de aquest llibre, á

més de las notables cualitats que duhem apuntadas, s' hi enclouhen pensaments ben esposats que convidan al lector á meditar.

Vegís sino una de las rosellas que escullim á la sort d' entre lo embaumador ramell que tenim á la vista:

LA GOTA DE ROSADA.

De la boira endormiscada
que destria 'l sol naixent
una gota de rosada
brota y cau joyosament

Irisada, cristallina,
y en son curs llampeguejant
mentres dret al mon camina
vá pensant y meditant.

«Tant petita y al llansarte
de la voltá sideral,
pobra gota, ¿hont vols posarte
que hí estigas menos mal?

¿Qui 't voldrà? tot dorm encara,
sols lo gall está despert....

¡Tant se val! la terra es mare
y 'm rebrá en son pit obert.

Bé hi haurá alguna corola
qu' esclatant al sol que llú,
—la més fresca y la mes sola
la quo may ha vist ningú,—

despertantse, á ma caiguda,
de son somni hermós de flor,
me dará la benvinguda
y 'm farà lloch en son cor.

La jornada será bella,
y podrém passarla en pau,
de la terra parlant ella,
jo parlantli del cel blau.

Y més tart á capvesprada
quan lo sol nos dirá adeu,
la floreta ensomniada
declinant son front de neu,

dirigint ants de dormir-se
sa plegaria als estels d' or
se clourá y al recullirse
jo m' adormiré en son cor—

Aixís vá teixint sa historia
la filleta del matí,

y així 's forja un mon de gloria;
quant, finat son llarch camí,

cau al mar. Bramant la onada
la enfonsa y passa.—¿Y després?
¡Pobra gota de rosada
poch, se si ha sabut rés més!

Mes pera mostra del llibre, no pot perdrers una sola composició, perquè hi há en la colecció una varietat gran—Tant prompte es un mosquit, com una violeta, un escarvat com una bolva de escardot, un arbre del bosch com un aucell de mar, lo interessant personatge de las delicadas produccions que superficialment anali-sem.

Clou lo llibre de las rosellas una obreta titulada *Lo Llacsó* qu' es un verdader drama: La historia de la ambisió y del orgull castigats. Una pobre flor que, víctima de ser orgullós anhel, mor d' anyoransa mustiada per lo vent y caldejada por los abrumadors raigs del sol. Es un preciós idili que recorda las delicias d' una altra obra del autor, de *La Nit al bosch*, quina representació

tornariam de bon grat à presenciar, al igual que decaït, jem veurer la de *Lo Llacsó*.

En lo llibre segan, en las *Espigas*, se presenta Apeles Mestres baix un non aspecte; sense pérdrer rés de la frescura y originalitat que ressaltava en sas rosellas, entra en la poesia lèrica y deixa marcada sa fesomia creadora, tant bé com en la bucòlica. Voldriam donarne una mostra; pero no 'ns es possible avuy. Ho farém no obstant un altre dia. Descollan entre l'aplech d'espigas per lo rossas y arrahonadas, *Lo company del home*, *L'Or*, *En la tomba d'Hàne*, *A Guillem II*, *Lo llegat d'en Clavè*, y altrás, per no dir totas arreu.

En la plana primera de *La Garba* hi vá una hermosa dedicatoria al Centre Català—Orgullós pot estar lo citat centro de la ofrenua valiosa de *La Garba*. Avant-Sr. Mestres, rebí nostre més lleal aplauso.

Hermosos dibuixos il·lustran lo text: son deguts tots éills al elegant llapis que ab tanta trassa maneja lo senyor Mestres. La obra lucosament editada per los senyors Espasa y C.^a, honra las premsas que l'han setampat.

J. BRÚ.

Entre 'ls millors almanachs que s'han publicat aquest any en Barcelona escrits en català, no vacilém en cntarhi l'*Almanach de La Esquella de la Torratxa*, pera 1891.

Es un bonich volum de 192 planas: conté variats articles y preciosas composicions de nostres primers poetes, que forman un text festiu y entretingut pera 'ls aficionats á semblant classe de publicacions anyals.

A nostre entendre, hi ha de massa tres ó quatre treballs que deslluheixen un xich lo mérit general del llibre; pero, en cambi, s'hi contenen trossos tan notables com la poesia *Tardor*, del Sr. Martí y Folguera, en la página 50; un treball literari del Sr. Coroleu, en lo qual se posa de relleu lo verdader caràcter tipich de nostra llengua, per medi de 300 ditzos ó locucions pintorescas, y 'l preciós sonet de D. Federich Soler, que copiém creyent que lo veuran ab gust quants lo llegeixin. Diu aixís:

LO DIR DE LA GENT

Es un monstre que té millions de llabis per' torná á dir lo qu'ha sentit: processa, y fiscal, butxi y jutje en una pessa, condemna á xichs y grans, tontos y sabis.

Son goig es insultar y fer agravis; son gust es veure 'l plor que pe 'ls ulls véssa; sens al reo escoltar, falla depressa, perque li dol que de ser bo t' alabis.

Las malas passions qu'ell en sí guarda iguals en tots los altres las suposa: veu, fins en lo més sant, mira bastarda; traduheix lo més sublim en vulgar prosa y ab calumnias y llot lo poble enfarda, perque 'l veurer res pur frisós lo posa.

REPERTORI DE FORA

DESDE ROMA.—Carta segona.

Hi ha en aquesta terra incomparable, infinitat de elements pera alimentar lo cor del home jove, que vé ple

d' ilusions artísticas y amorosas. Per una part, un cel d' una serenitat tan diáfana y permanent que embriaga; una atmósfera perfumada, dólsa y ensisadora, una exuberancia d' amor dintre 'l cor d' aquestas donas apassionadas y hermosas com ellas mateixas, que fan corre la vida ab aquell alé melancólich y deixat anar, que ells anomenan ab una propietat rigorosament exacta lo dulce farniente; vida que trascorre lenta y apaciblement com riu tranquil y transparent entre mitj de rosellas, clavellinas y mareselvas. L' art ademés en tota sa grandiositat nudreix l' esperit estudiós y observador, y l' ajuda á viurer en una compensació laboriosa de feyna que interessa lo cor y lo cervell simultáneament.

La naturalesa ha posat aquí llochs sublims pera respirar amor per tots los nostres poros. Entre ells tenim la villa Pamphili, hermós y eternament florit parch que 'ls romans moteijan ab lo nom d' Belrespiro, per que efectivament aquets pinars espessissims que donan ascensió y entrada als encantadors jardins que la enriqueixen, fan ab sa delicada flaira més suau y expansiva la respiració. Aquets jardins que foren un temps los jardins de Galba y desde quins se domina lo suntuós panorama de Roma, fou mansió de una de las grans maravellas de l' art. —Aquí 'm trobava jo certa matinada que una poca de febre m' havia tret del llit, contemplant per entre mitj del brancam dels pinars, la poética sortida del sol en un dia de juliol, cuan al cruzar una de las mil encontradas que conduexen al cementiri de Calepodio veig asseguda sobre un petit accident del terrenó, vert y florit com un ramellet, á una hermosa noya com de uns vint anys, resplandenta com un raig de sol del mitj dia. Al seu costat y en profunda meditació un d' aquets tipos que recordan la austera severitat dels senyors del temps de la restauració, aixut de carns y vigros al mateix temps, á semblansa del roure secular que axeca poderós sas secas y robustas branques. Aquella inesperada troballa, me va deixar per un moment com petrificat y sense saber si caminar endavant ó tornánsen per lo mateix cami que havia vingut. Lo meu aturdimient produhi, certament, gracia á la Nereida d' aquells boscos que jo acababa de trovar, perque quedantse també sorpresa de ma aparició se posá á riure d' una manera tan encantadora que 'm deixá encisat hasta 'l punt de no saber que fer; pero de sopte y comprenent lo paper ridicul que feya, diriji un saludo respectuós á la misteriosa parella, que incorporantse y dirijintse en vers á mi, me retornaren com si un no puch dir que d' afinitat nos atraís per un efecte de desconeguda simpatia.

—Soch estranger, digué jo á la fi, ab veu conmoguda, y per lo tant desconexedor d' aquets jardins. ¿Es aquesta la celebrada villa Pamphili?

—Sí, s' apresurá á respondre la hermosa romana; aquesta es la villa Pamphili, ahont los poetes venen á inspirarse y los enamorats á somiar en una ventura desesperada é incerta.—Aquella resposta influí favorablement en ma situació, y m' atreví á dirli que ni era poeta ni estava enamorat per ara més que del paisatge que tenia devant mos ulls y de las denas que l' habitavan.

—Tanta galanteria es propia del pais á que perteneixen, digué aquell senyor coneixent sens dupte que era espanyol; ¿habeu vingut acá á estudiar aquesta terra de ruinas? llavors puch servos útil en alguna cosa; un càrrech oficial me posa en lo cas de obrirvos un cami en vostras investigacions que pot no servos desprecia-

ble y si volem podeu ab franquesa acceptar lo meu desinterésat oferiment.

—Acepto ab molta satisfacció lo apoyo inesperat que la Providencia m' envia á hora tan matinera, y jo provaré que no sóch dels que malversan l' estudi ni desagrahexen aquets favors.

—Tinch lo gust de presentar á la meua filla Laura, únich apoyo d' aquest vell que toca ja al terme de sa existencia; ella, ab lo seu estudi y bonas cualitats, m' ajuda molt en mos treballs arqueològichs, y no serán vostras excursions tan monótonas si acceptau nostra pobre companyia.

Quedi encantat del generós oferiment, y encaixant nostras mans ab afectuós carinyo, concertárem nostra adhesió pera lo sucesiu.

La hermosa Laura á tot aixó, me contemplava ab una delicada expressió de respecte; muda, com si aquella apressurada alianza fos per ella la entrada en una nova vida de agradables expansions, y per ma part no puch descriure los efectes estranys y variats que tot alló produhia en mon esperit.

—Aquesta villa, digué apressuradament la jove romana, no tanca gran cosa notable: sos recorts històrichs están solzament esculpits en los llibres y en la tradició. La iglesia de S. Pancrasi que 's trova allá baix, guarda com preciós reliquiari las fredas cobas del cementiri de Calepodio, y res més que flors y llochs ombrials ahont respirar agradablement quant lo calor del sol no deixa viure en los carrers y plassas que están baix sa influencia.

—Sento molt haver interromput la quietut en la que sembla gosaban, al acte d' arribar jo importunament y si en aquet moment sóch molest, continuaré lo meu passeig, encara que 'm siga dolorós ja abandonar tan bona companyia.

—Si per nosaltres pretén anársen, fa mal; de lo contrari, será nostra satisfacció nos acompanyi en la excursió que tenim projectada, porque 'l trovamos aquí es una pura casualitat.

D' aquí anirém á visitar la fontana Paola, antigament de Trajano, sobre la que tindré gust de mostrarli lo notable d' aquella petita pero justament admirable del estil arquitectonich que la adorna.

—Acepto ab goig y se m' fa tart escoltar de tan competent inteligencia tot cuan puga ilustrar ma afició.

Y deixant aquell lloch pera mi de ventura, entrarem en la Ciutat encaminantnos al puesto avans dit y cual descripció faré en ma proxima carta, per créurer aquesta ja un xich llarga.

J. R.

LA MISSA DEL GALL

Vina 'hi, amoreta, vina 'hi
anit á missa del gall:

lo cant de la escolania,
dels monjos lo rés pansát,
aumentarán nostra ditxa,
nostres cors alegrarán.

Sentirás los cants de 'ls àngels,
á las tenoras tocar;
veuré, en sortint de missa,
al jovent mes rumbejant
envejant nostra johia.....
¿Vindrás á missa? ¿Hi vindrás?..

E' hi vingueres, escoltáres
lo meu préch. ¿No l' gués fet may!
Hi vingueres orgullosa

de brassét ab nou galan.
Já res més vegi allavoras:
per mí lo temple 's torná
fosch, mes fosch que negra tomba;
de la escolania 'l cant
me semblá lo *Dies ira*;
dels monjos lo rés pansát,
lo responso, y 'l trileitg
del cloquer ó campanar,
lo toch seré y funerari
per un cor que agonisant
estaba... ¡Oh amor! ¡malhaja!
¡No hi haguéssis vingút may!..

J. ABRIL VIRGILI.

Soluciones á las cavilaciones del número pasat.

Conversa.—*Serafi d' ayguera.*

Trenca-cervells.—*Palau.*

Logogrifo numèrich.—*Vicdvaro.*

Gerogífich.—*Com més mesos més dias.*

CORRESPONDENCIA PARTICULAR

Pepeta de ca 'l senyó de Masnou: Lo que 'ns envia no ,ns satisfá prou.—*F. Gilabert:* Ja está servit.—*J. Feliu:* Ja hi pensém.—*Francesch Torres Almará:* No s' escarrassi.—*Lo qu' es la gloria:* Es exactament lo contrari de lo que vosté alcansará ab lo que 'ns envia, que sembla una ignoscitada.

Imprenta de Pere Ortega, Palau, 4.—Barcelona.

TELÓ D' ANUNCIS

ALS CASATS Y A LAS CASADAS

se dona de franch lo curiosissim folleto KOCH!

VIGOR VITAL

SALUT Y HERMOSURA

Consells pera obtenirla, conservarla y allargar la vida fentla agradable.

En Barcelona pera obtenirlo de franch, es precis entregar aquest anunci en la llibreria de Roig (carrer de Jaume I, núm. 3).—També s' obté demanantlo per correu, acompanyant l' anunci, al Dr. Koch (Monte-ra, 33, 1.er, MADRID).

Sense l' anunci son preu es UN RAL.

LAS MELLORS MÁQUINAS DE CUSIR

son las de

SANTASUSANA

Carrer del Carme, 33.—BARCELONA

DIFERENTS MODELOS PERFECCIONATS MÁQUINAS DE FER MITJA

VENTA Á PLASSOS Y AL COMPTAT PREUS SENS COMPETENCIA

Taller pera adobar tota clase de máquinas.